

Sosiaalityön yksikkö

LIIKUNTAVAMMAISEN LAPSEN SOSIAALITURVA JA KUNTOUTUS 2025

Sosiaalityöntekijä
puh: 014-2691755

1 TERVEYDENHUOLTOON JA LÄÄKKEISIIN LIITTYVÄT MAKSUT

1.1 Sairaalamaksut

Alle 18-vuotiailta peritään sairaalan hoitopäivämaksu, joka on **66,90 € / vrk**. Maksu peritään osastohoidosta enintään **7 päivän ajalta vuodessa**, jonka jälkeen hoito on perheelle maksutonta. Poliklinikkamaksua ja päiväkirurgian käyntimaksua ei asiakasmaksulain muutoksen 1.7.21 jälkeen peritä alle 18-vuotiailta.

Maksukatto kalenterivuodessa on **762 €**. Maksukattoon lasketaan toisen huoltajan ja hänen alle 18-vuotiaiden huollettaviensa terveydenhuollon maksut. Potilaan (huoltajan) tulee itse seurata maksujen kertymistä. Maksukaton täyttymisen jälkeen asiakas saa ns. ”vapaakortin” siitä julkisen terveydenhuollon yksiköstä, jossa hän on maksukaton täytyessä ollut hoidossa.

Tietosuoja- ym. syistä terveydenhuolto ei pysty seuraamaan potilaan ja tämän perheen maksujen karttumista, vaan maksukaton valvonta on potilaan (ja lasten kyseessä ollen heidän huoltajiensa) vastuulla. Potilaalla on oikeus saada liikaa suoritettua maksut takaisin. Vaatimus liikaa suoritettujen maksujen palauttamisesta on tehtävä viimeistään seuraavan kalenterivuoden aikana.

1.2 Lääkekorvaukset

Lasten osalta lääkekorvauksiin ei tullut oleellisia muutoksia 2025. Lääkekorvauksien potilaskohtainen vuosiomavastuu eli niin sanottu lääkekatto kuitenkin suureni.

Vuoden 2018 alusta alkaen erityisen kallista lääkettä on voinut ostaa kerralla määrän, jolla lääkekustannusten vuosiomavastuu ylittyy. Tämän jälkeen lääkettä toimitetaan edelleen kuukauden tarvetta vastaava määrä kerrallaan. Erityisen kalliiksi luokitellaan lääkkeitä, joissa yksittäinen lääkepakkaus maksaa ennen Kela-korvausta yli 1 000 €.

Vuonna 2025 yli 18-vuotiaille potilailla on vuosittainen 70 euron ns. alkuomavastuu. Alkuomavastuuta sovelletaan vasta sen vuoden alusta, jolloin henkilö täyttää 19 vuotta.

Täysi-ikäiset potilaat maksavat reseptiläkkeet kokonaan itse alkuomavastuun täyttymiseen asti. Lääkkeistä saa korvausta Kelasta vasta tämän jälkeen. Alkuomavastuuta kerryttää asiakkaan maksama valmisteen hinta. Mahdollinen viitehinnan ylittävä osuus ei kuitenkaan kerrytä alkuomavastuuta. Alkuomavastuu kerryttää lääkeostojen vuosiomavastuuta eli lääkekattoa. Aptekeissa ja Kelassa on ajantasainen tieto potilaan alkuomavastuun määrästä

Peruskorvattavista lääkkeitä (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet) korvataan 1.1.2016 alkaen 40 % lääkkeen tai valmisteen viitehinnasta tai hinnasta.

Sairasvakuutuslain (1224/2004) mukaan korvataan vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä säädetään. Alempi erityiskorvaus on 65 % lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta. Ylempi erityiskorvaus on 100 % 4,50 euron omavastuun ylittävästä lääkkeen viitehinnasta tai hinnasta.

Erityiskorvauksen saamiseksi hoidosta vastaavan yksikön lääkäri kirjoittaa potilaalle lääkärintodistuksen B, jonka potilas/vanhemmat toimittavat Kelalle. (Lausunnon lähettämisestä suoraan Kelaan voidaan myös sopia lääkärin kanssa.) Muuta hakulomaketta ei tarvita. Saatuaan Kelasta erityiskorvauspäätöksen potilas saa jonkin ajan kuluttua uuden sairausvakuutuskortin, jolla korvaus myönnetään suoraan apteekista lääkkeitä ostettaessa.

Vuoden 2016 alusta lähtien Kela on voinut maksaa erityiskorvausta tietyin edellytyksin takautuvasti jo lääkärinlausunnon allekirjoituspäivämäärän jälkeen tehdyistä lääkeostoista. Takautuvaa erityiskorvausta voidaan kuitenkin maksaa enintään 3 kuukauden hoitoaikaa vastaavasta valmistemäärästä. Korvausta on haettava 6 kuukauden kuluessa lääkkeen ostopäivästä. Edellä kerrottu koskee myös kliinisten

ravintovalmisteiden korvaamista. Ennen korvauspäätöksen saamista tehdyistä lääkeostoista (kun B-lausunto on Kelassa käsitellyssä) kannattaa säilyttää apteekin kassakuitit ja kliinistä ravintovalmisteista myös ns. laskelma Kelaa varten.

Huom! Kela saattaa myös ottaa sinuun yhteyttä tai maksaa korvauksen oma-aloitteisesti, jos B-lausunnon käsittelyn yhteydessä havaitaan, että voit saada erityiskorvausta aiemmin tekemistäsi lääkeostoista.

Lääkekustannuksissa (lääkkeet, perusvoiteet ja kliiniset ravintovalmisteet), jotka asiakas itse joutuu maksamaan, on kalenterivuodessa potilaskohtainen yläraja, **vuosiomavastuu** (ns. lääkekatto), joka on edelleen **633,17 €** vuonna 2025. Lääkekaton ylittymisen jälkeen maksettava lisäkorvaus on 100 % 2,50 € lääkekohtaisen omavastuun ylittävältä osalta. Lääkekaton ulkopuolelle jäävät sellaiset lääkkeet, joille ei ole vahvistettu hintaa, samoin ilman lääkärin määräystä ostetut lääkkeet.

Kela pystyy seuraamaan apteekista sairausvakuutuskortin kanssa ostettujen lääkkeiden kustannuksia. Vuotuisen omavastuusuuden ylittyessä Kela lähettää asiakkaalle kirjeen, jossa on mukana erillinen lomake apteekkia varten. Suurista lääkekustannuksista maksettavan lisäkorvauksen voi saada suoraan apteekista. Kun vuotuinen omavastuu on täyttynyt, asiakas saa lisäkorvauksen apteekissa esittämällä jokaisen reseptilääkeoston yhteydessä Kela-kortin ja Kelan lähettämän ilmoituksen.

Jos lisäkorvausta ei ole saatu suorakorvauksena apteekin kautta, lisäkorvausta on haettava Kelasta 6 kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus lisäkorvaukseen on syntynyt.

2 LIIKUNTAVAMMAISTA LASTA TUKEVAT ETUUDET JA LÄÄKINNÄLLINEN KUNTOUTUS

2.1 Alle 16-vuotiaan vammaistuki

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on tarkoitettu pitkäaikaisesti sairaalle tai vammaiselle lapselle. Sen tavoitteena on tukea sairauden tai vamman vuoksi säännöllistä hoitoa ja / tai kuntoutusta tarvitsevan lapsen päivittäistä elämää. Vammaistukea voi saada lapsi, joka tarvitsee tavanomaista enemmän hoitoa ja huolenpitoa vähintään 6 kuukauden ajan. Vammaistukea ei myönnetä, mikäli lapsen sairaus tai vamma ei rajoita lapsen jokapäiväistä elämää ja hänen toimintakykynsä on ikätasoa vastaavaa.

Sairauden tai vamman diagnoosi ei pelkästään ratkaise lapsen oikeutta vammaistukeen. Sairauden diagnoosi ei myöskään määrittele yksinään hoitotuen saamista tai sen suuruutta. Päätös tehdään yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla ja siinä otetaan huomioon, kuinka paljon hoitoa ja huolenpitoa lapsi tarvitsee. Vanhempien hakemuslomakkeessa antamilla tiedoilla on hyvin suuri merkitys.

Tavanomaista suurempana rasituksena ja sidonnaisuutena voidaan nähdä esim. vanhempien tavanomaisesta poikkeava sidonnaisuus lapsensa hoitoon (mm. tutkimus- ja terapiakäynneistä huolehtiminen, lapsen ikätasoa suurempi avun tarve päivittäisissä toiminnoissa, kohtausten seuranta, lääkitys tai lapsen motorisen kehityksen erityispiirteiden huomioiminen päivittäisissä toiminnoissa). Alle kolmivuotiaiden kohdalla hoidon tarpeen ja sidonnaisuuden arviointi on vaikeaa, koska kaikki pienet lapset tarvitsevat paljon huolenpitoa.

Taloudellisessa rasituksessa huomioidaan kaikki ne kustannukset, jotka johtuvat lapsen sairaudesta / vammasta niiltä osin, kuin vanhemmat ne itse maksavat. Tällaisia ovat esim. kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset, jos vanhemmat maksavat itse lääkärin suositteleman lapsen terapian.

Alle 16-vuotiaan vammaistuki on porrastettu kolmeen ryhmään: perusvammaistukeen, korotettuun vammaistukeen ja ylimpään vammaistukeen. Kela on ohjeistanut vammaistuen myöntökriteerejä Etuusohjeessaan Alle 16-vuotiaan vammaistuki luvussa 1.4.4.3 CP-vamma (G80). Seuraava teksti on ohjeen päivityksen 3.2.2025 mukainen.

Ei vammaistukea

Lapsella ei ole oikeutta vammaistukeen, jos lapsi liikkuu ja toimii lähes ikätasollaan ja selviytyy apuvälineiden käytöstä ja arkipäivän toimistaan ilman tukea.

Perustuki

Lapsella on oikeus perustukeen, jos hän tarvitsee ikätasosta poikkeavaa apua ja ohjausta arkipäivän toimissaan. Avun- ja ohjauksen tarvetta voi esiintyä liikuttaessa portaikossa tai epätasaisessa maastossa. Avuntarvetta voi olla myös tarkkuutta ja kaksikäsisyyttä vaativissa toimissa, esim. nappien tai vetoketjujen kanssa. Lisäksi lapsi saattaa tarvita säännöllistä fysio- ja /tai toimintaterapiaa.

Korotettu tuki

Lapsella on oikeus korotettuun tukeen, jos hän tarvitsee runsaasti apua, ohjausta ja valvontaa päivittäisissä toimissaan. Liikkuminen on usein huomattavasti vaikeutunut ja lapsi voi käyttää liikkumiseen apuvälinettä. Avuntarvetta on usein käsien motoriikkaa vaativissa toimissa. Puhe voi olla epäselvää ja kommunikointi vieraiden kanssa haastavaa. Lapsi voi tarvita kommunikoinnin apuvälineitä. Usein tarvetta on tiiviisti ja samanaikaisesti toteutuville terapioille (esim. fysioterapia, toimintaterapia ja puheterapia).

Ylin tuki

Lapsella on oikeus ylimpään tukeen lähes ympärivuorokautisen avun ja valvonnan tarpeen perusteella, kun

- lapsen motoriikan ja liikkumisen haasteet ovat niin suuria, että lapsi tarvitsee apua sängyssä kääntymiseen /asennon vaihtamiseen.
- lapsi on lähes kaikissa arjen toimissa täysin autettava.

Alle 16-vuotiaan vammaistuen määrä on 1.1.2025 alkaen:

- Perusvammaistuki 109,97 €/kk
- Korotettu vammaistuki 256,62 €/kk
- Ylin vammaistuki 497,60 €/kk

Alle 16-vuotiaan vammaistukea haetaan lomakkeella [Alle 16-vuotiaan vammaistuki EV 258 \(pdf\)](#). Tuen jatko- ja korotushakemus tehdään samalla lomakkeella. Jatkohakemus on tehtäväviimeistään puolen vuoden kuluessa edellisen vammaistukijakson päättymisestä.

Hakemus voidaan lähettää sähköisesti Kelaan OmaKelassa seuraavasti:

1. Tallenna täytetty hakemuslomake laitteellesi. Hakemuksen täytyy olla pdf-muodossa.
2. [Kirjaudu OmaKelaan](#). Siirry kohtaan Asioi toisen henkilön puolesta.
3. Siirry kohtaan Tee hakemus. Valitse Vammaistuet ja alle 16-vuotiaan vammaistuki– tee hakemus.
4. Lisää hakemus laitteeltasi ja paina Lähetä.
5. Kun lähetät hakemuksen OmaKelassa, sitä ei tarvitse allekirjoittaa.
6. Liitä hakemukseen lapsen nykyistä terveydentilaa kuvaava lääkärinlausunto C tai muu vastaava lääketieteellinen selvitys (esim. B-lausunto). Lausunto saa olla enintään 6 kuukautta vanha.
7. Lähetä liitteet OmaKelassa sen jälkeen, kun olet lähettänyt hakemuksen. Jos liitteet ovat paperilla, voit ottaa niistä kuvan tai skannata ne.

Alle 16-vuotiaan vammaistukihakemuksen voi edelleen postittaa Kelaan myös paperilomakkeena. Vammaistukea voi tarvittaessa hakea takautuvasti puolen vuoden ajalta. Se myönnetään joko määrääjäksi tai kunnes lapsi täyttää 16 vuotta.

Vammaistuki on verotonta tuloa, eikä sen saaminen riipu perheen muista tuloista tai varallisuudesta. Sen saamista eivät myöskään estä muut etuudet tai korvaukset. Vammaistukea voidaan maksaa myös riippumatta siitä, onko lapsi päivä- tai kotihoidossa.

Kelan vammaistukipäätöksestä voi valittaa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle. Ohjeet valituksen /

muutoksenhaun tekemisestä on aina liitetty päätökseen. Valituksen käsittelyaika muutoksenhakulautakunnassa saattaa olla pitkä. Joskus kielteisissä ratkaisuisa uusi hakemus on hyödyllisempi vaihtoehto.

2.2 Lääkinnällinen kuntoutus

Lääkinnällisellä kuntoutuksella pyritään parantamaan ja ylläpitämään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvat esim. erilaiset terapiat, kuten puhe-, fysio- ja toimintaterapia, apuvälinehuolto, sopeutumisvalmennus ja kuntoutusohjaus. Lääkinnällistä kuntoutusta järjestävät ja kustantavat kunnallinen terveydenhuolto ja Kela. Lääkinnällisenä kuntoutuksena alle 18-vuotiaille järjestettävät palvelut ovat maksuttomia. Terveydenhuollolla on näiden palvelujen pääasiallinen järjestämisvastuu. Lääkinnällisestä kuntoutuksesta laaditaan julkisessa terveydenhuollossa aina kuntoutussuunnitelma yhdessä lapsen ja hänen vanhempiensa kanssa. Usein suunnitelma kirjoitetaan lääkärinlausuntoon B. Lisäksi Kelan vaativaa lääkinllistä kuntoutusta haettaessa tarvitaan vanhempien täyttämä kuntoutushakemus ([KU 104](#)).

Kela voi järjestää vaativaa lääkinllistä kuntoutusta lapselle, jolla on sairauteen tai vammaan liittyvä suoritus- ja osallistumisrajoite, joka aiheuttaa huomattavia vaikeuksia osallistumisessa ja suoriutumisessa kotona, päiväkodissa tai koulussa.

Perhe- ja sopeutumisvalmennuskursseilla pyritään tukemaan sekä vammaista lasta itseään että hänen vanhempiaan ja sisarusiaan vammasta johtuvissa uusissa ja haastavissa tilanteissa. Kurssien tavoitteina on edistää vammaisen lapsen ja hänen perheensä sosiaalista toimintakykyä antaa mahdollisuus keskustella vammaisuudesta ja sen aiheuttamista tunnoista lisätä tietoa vammaan tai sairauteen liittyen

Perhe- ja sopeutumisvalmennuskursseja järjestävät mm. potilasjärjestöt kuten CP-liitto sekä kuntoutuslaitokset. Kurssien rahoituksesta vastaavat pääosin Kela ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus Stea. Kelan järjestämiä kurseja voi hakea Kelan [kuntoutuskurssihaun](#) kautta. Hakusanaksi voi laittaa ”CP-oireyhtymä tai muu synnynäinen liikuntavammaisuus”.

Kelan kautta voi hakeutua myös moniammatilliseen yksilökuntoutukseen. Yksilökuntoutuksen tavoitteena on turvata ja parantaa asiakkaan toimintakykyä. Kuntoutus on tarkoitettu alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille, joilla on pitkäaikaissairauteen tai vammaan liittyviä kehityshaasteita, jotka kuormittavat lapsen ja perheen arkea. Lapsille ja nuorille Kela järjestää neurologisten sairauksien ja yleissairauksien yksilökuntoutusta. Kuntoutusjaksot on tarkoitettu koko perheelle ja niiden enimmäispituus on 10-15 vrk/vuosi ja ne toteutetaan n. 5 vrk:n mittaisina jaksoina.

3 LIIKUNTAVAMMAISEN LAPSEN PERHEELLE SUUNNATUT ETUUDET

3.1 Erityishoitoraha

Erityishoitorahaa maksetaan alle 16-vuotiaan lapsen vanhemmille ansionmenetyksen korvauksena silloin, kun hän osallistuu lääkärin määräämänä lapsensa hoitoon ja on estynyt tekemästä omaa työtään, eikä saa lapsen hoidon ajalta palkkaa

Erityishoitorahaa ei makseta silloin, kun vanhemmat ovat vuosilomalla tai muulla (palkallisella) vapaalla työstään. Kotiäidit ja -isät sekä päätoimiset opiskelijat voivat myös olla oikeutettuja erityishoitorahaan.

Vanhemman osallistuminen lapsensa hoitoon voi tapahtua

- sairaalan poliklinikalla tai osastolla
- kuntoutus- tai sopeutumisvalmennuskursseilla
- poliklinikka- tai osastohoitoon liittyvässä kotihoidossa.

Sairaala- tai sairaalan poliklinikkahoidossa olevien alle 7-vuotiaiden lasten vanhemmilla on oikeus saada erityishoitorahaa kaikissa sairaustapauksissa, kun lääkäri pitää vanhempien osallistumista hoitoon ja kuntoutukseen tarpeellisenä. Sairaala- tai sairaalan poliklinikkahoidossa olevien 7-15 -vuotiaiden ja alle 16 -

vuotiaiden kotihoidossa olevien lasten vanhemmat voivat saada erityishoitorahaa, jos lapsen sairaus on vaikea. Vanhemman edellytetään osallistuvan lapsen hoitoon tai kuntoutukseen lähes koko päivän (väh. 4 tuntia). Myös matka-aika otetaan tässä huomioon.

Erytishoitoraha on sairausvakuutuksen päivärahan suuruinen (vähintään 31,99 €) ja verollinen. Sitä maksetaan yleensä vain toiselle vanhemmalle kerrallaan ja yleensä enintään 60 arkipäivältä saman sairauden perusteella, mutta erityisin perustein myös pitemmältä ajalta. Enimmäisaika lasketaan erikseen sairaalahoidon ja kotihoidon perusteella.

Erytishoitorahaa ei makseta samanaikaisesti eräiden muiden etuuksien kanssa. Näitä ovat esim. työttömyyskorvaus, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä sairauspäiväraha.

Erytishoitorahaa haetaan Kelalta (lomake SV 89) ja sen liitteeksi tarvitaan lääkärintodistus (D-todistus). Hakemus on mahdollista tehdä joko sähköisesti OmaKelan kautta tai täyttämällä, tulostamalla ja lähettämällä lomake SV 89 Kelaan. Hakuaikaa on takautuvasti neljä kuukautta.

3.2 Matkakustannukset ja taksimatkat

Sairausvakuutuksen perusteella korvataan potilaan matkat tutkimukseen, hoitoon ja kuntoutukseen omavastuun 25 € (yhteen suuntaan) ylittävältä osalta. Tämä koskee myös apuvälineen hankkimiseen ja sovittamiseen liittyviä matkoja. Tarvittaessa korvataan myös saattajan matkat. Jos itse maksettavaksi jääneet potilaskohtaiset matkakustannukset ylittävät kalenterivuoden aikana 300 €, ylittävä osa korvataan kokonaan. Omavastuun täyttymistä on potilaan itsensä seurattava.

Kela korvaa matkakustannukset halvimman kulkuneuvon mukaisesti. Erytiskulkuneuvon (taksi, oma auto tms.) käyttö on perusteltua terveydellisistä syistä, jotka arvioi lääkäri tai liikenneolosuhteiden vuoksi. Liikenneolosuhteet (esim. linja-autoyhteyksien puute) asiakas selvittää Kelan toimiston kanssa. Alle 200 km:n yhdensuuntaisilla matkoilla oma auto katsotaan halvimmaksi kulkuneuvoksi, jolloin terveydenhuollosta annettavaa todistusta ei tarvitse Kelaan toimittaa, vaan tuolloin riittää pelkkä hakemus. Matkakustannuksia haetaan Kelalta [lomakkeella SV 4](#). Hakuaika on puoli vuotta takautuvasti. Oman auton käytöstä Kela maksaa korvausta 0,33 €/km.

Potilaalla on mahdollisuus saada terveydentilansa tai sairautensa vuoksi terveydenhuollon ammattihenkilön antama todistus (SV 67) esim. taksimatkaa varten. Todistus voidaan kirjoittaa kertamatkalle, määräajalle (esim. jotain suunniteltua hoitojaksoa varten) tai toistaiseksi. Pitemmän aikaa voimassa oleva SV 67 todistus kannattaa pyytää esim. monivammaiselle lapselle, jolla on paljon hoito-, tutkimus- ja kuntoutuskäyntejä.

Kelan korvaamien taksimatkojen tilausjärjestelmä muuttui 1.1.2022. Jos potilaalla on oikeus Kelan korvaamaan taksimatkaan (terveydentila tai puutteelliset liikenneolosuhteet), taksi pitää tilata **maakunnallisesta tilausnumerosta** joita Kelan suorittaman kilpailutuksen jälkeen on kaikilla alueilla kaksi. Tällöin potilas saa matkakorvauksen heti taksissa ja maksaa matkastaan enintään 25 euron omavastuun. Jos taksi tilataan muulla tavoin, ei Kela korvaa matkaa.

Keski-Suomen maakunnan alueella Kela taksi tilataan numerosta 0800 414608 (Taksi Helsinki Oy) tai 0800 02183 (Menevä Oy).

Matkakustannusten takautuva hakuaika on 6 kuukautta. Suurten matkakustannusten vuosiseurannassa on korvauksia haettava alkuvuoden matkoista 6 kuukauden kuluessa matkan tekemisestä, vaikka asiakas ei saisikaan suoraan korvattavana vielä lainkaan korvausta!

3.3 Yöpymisraha

Kela voi maksaa yöpymisrahaa enintään 20,18 €/vrk vanhemmalle, joka joutuu yöpymään potilashotellissa tai muussa maksullisessa majoituksessa lapsen sairaalassaolon vuoksi. Yöpymisrahassa ei ole omavastuuosuutta. Yöpymisrahaa voidaan hakea samassa yhteydessä kuin matkakustannuksia esim. lomakkeella [SV 4](#). Majoitusliikkeen kuitti on liitettävä hakemukseen.

3.4 Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys, autovero ja ajoneuvovero

Veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen voi saada, jos verovelvollisen maksukyky on hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioiden alentunut jonkin poikkeuksellisen tapahtuman vuoksi. Näitä ovat esimerkiksi elatusvelvollisuus, työttömyys ja sairaus.

Jos veronmaksukyvyyn alentumisvähennystä vaaditaan pelkästään sairauskulujen perusteella, omien ja perheenjäsenten yhteenlaskettujen sairauskulujen on oltava vähintään 700 euroa, ja niiden on oltava samalla vähintään 10 % verovelvollisen puhtaiden ansio- ja pääomatulojen yhteismäärästä. Vähennys on harkinnanvarainen, vaikka nämä edellytykset täyttyisivätkin. Harkintaan vaikuttavat omat sekä puolison tulot ja varat. Vähennys on enintään 1 400 euroa. Vähennysvaatimus on perusteltava, mutta mahdolliset menotositteet tulee nykyisin säilyttää itse. Lisätietoja verottajalta osoitteesta vero.fi ja Veronmaksajain keskusliitosta osoitteesta veronmaksajat.fi.

Autoveron palautus

Autoverolaki (777/2020) muuttui 1.1.2021 alkaen seuraavasti: aikaisempi autoveron palautus (51 §) muuttui vamman perusteella tehtäväksi palautukseksi ja autoveron huojennus (50 §) muuttui erityisestä syystä myönnettäväksi palautukseksi. Nämä molemmat autoveroa koskevat perusteet on sisälletty autoverolain 26 pykälään.

Autoverolain 26 §:n mukaan vammaiselle henkilölle voidaan vamman perusteella myöntää palautusta ensimmäistä kertaa rekisteröitävän auton hintaan sisältyvästä autoverosta seuraavin edellytyksin:

Henkilön liikunta- tai näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 80 % ja auto tulee henkilökohtaiseen käyttöön.

Henkilön invaliditeetista aiheutuva pysyvä haitta-aste on vähintään 60 %, ja ajoneuvon hankinta on olennaisen tarpeellinen työn tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun vuoksi.

Palautettavan veron määrä on näissä tapauksissa enintään 3 770 euroa. Mikäli henkilö tarvitsee automaattivaihteisen auton 4 980 euroa.

Henkilön liikuntakyky alaraajojen puuttumisen tai toiminnan vajavuuden vuoksi on siten alentunut, että pysyvä haitta-aste on vähintään 40 % ja auto on olennaisen tarpeellinen työn tai ammattiin valmistumista varten tapahtuvan opiskelun vuoksi. Tällöin autoverosta palautetaan 60 %, kuitenkin enintään 2 460 euroa.

Jos hakija ei täytä kaikkia autoveron palautuksen ehtoja, voidaan hakea **harkinnanvaraista palautusta** (aikaisempi autoveron huojennus). Palautus voidaan joissakin tilanteissa myöntää myös auton omistajalle toisen henkilön vamman perusteella.

Palautus voidaan myöntää, jos sitä pidetään painavista syistä kohtuullisena. Harkinnassa otetaan huomioon esimerkiksi oman tai perheenjäsenen vamman tai sairauden laatu ja sen vaikutus liikkumiseen, auton tarpeellisuus ja perheen taloudellinen tilanne.

Hakuprosessi vamman perusteella tai erityisestä syystä haettavalle autoveron palautukselle on kaksiosainen. Ensin pitää hakea päätös oikeudesta autoveron palautukseen. Jos päätös on myönteinen, hakija voi jättää erillisen hakemuksen autoveron palautuksesta. Palautusta on haettava kuuden kuukauden kuluessa auton rekisteröintipäivästä. Päätöstä autoveron palauttamisesta voi hakea myös ennen kuin auto on rekisteröity invalidin nimiin. Sitä voi hakea myös jo ennen auton hankkimista.

Autoveronpalautushakemuksen voi tehdä sähköisesti Omaverossa, josta kautta lisätään myös hakemuksen liitteet. Hakemuksen liitteet ovat osittain erilaiset riippuen siitä haetaanko palautusta vamman vai erityisen syyn perusteella. Vaihtoehtoisesti voi täyttää paperihakemuksen (verohallinnon lomake 12171) joka lähetetään osoitteeseen:

Päätökseen tyytymätön voi hakea oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Veron määräämistä tai palauttamista koskeviin päätöksiin on haettava ensin muutosta oikaisuvaatimuksella.

Vapautus ajoneuvoveron perusverosta

Vapautus myönnetään henkilölle, jolle on vammaisuuden perusteella myönnetty autoverolain 26 §:n mukainen autoveronpalautus vamman tai erityisen syyn perusteella tai tieliikennelain 28 b §:n tarkoittama vammaisen pysäköintilupa. Hakemuksen voi tehdä Traficomin sähköisessä palvelussa. Erillistä hakemusta ei tarvita, mikäli henkilöllä on ajoneuvorekisterissä merkintä autoveronpalautuksesta.

Jos hakija ei voi käyttää sähköistä asiointia eikä asioida Ajovarmassa tai jos pysäköintitunnus on poliisin myöntämä, vapautusta voi hakea Traficomille postitettavalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä jäljennös pysäköintitunnuksesta. Vapautushakemus postitetaan liitteineen osoitteeseen: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, PL 320, 00059 TRAFICOM tai sähköpostitse kirjaamo@traficom.fi

Invalidiliiton sivuilla on ohjeita autoveron palautuksesta vammaiselle henkilölle.

3.5 Liikkumisesteisen pysäköintitunnus

Liikkumisesteisen pysäköintitunnus voidaan myöntää joko vammaiselle henkilölle tai vaikeasti vammaisen henkilön kuljetusta varten. Pysäköintitunnus haetaan Ajovarman toimipisteestä tai sähköisellä lomakkeella Traficomin nettisivuilta. Tunnusta varten tarvitaan lääkärinlausunto. Uusi tunnus ja aikaisemman luvan uudistaminen maksaa 22 euroa.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen myöntämisperusteisiin ei ole tullut muutoksia. Tunnus myönnetään hakijalle, jolla on tunnuksen saannin edellytykset täyttävä haitta. Tällä tarkoitetaan:

Sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva haitta estää henkilöä itsenäisesti kävelemästä ja tästä liikkumista vaikeuttavasta sairaudesta, viasta tai vammasta johtuva haitta kuuluu vähintään haittaluokkaan 11 (Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, 84§).

Jos vammaisuus aiheutuu heikentyneestä näöstä, on näöntarkkuuden oltava paremmassa silmässä enintään 0,1, tai näkökyky kokonaisuudessaan arvioiden on vähintään haittaluokan 17 mukainen.

Vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten tunnus voidaan myöntää, jos kuljetettavalla on säännöllinen tai usein toistuva kuljetustarve eikä hän selviydy kuljetuksen jälkeen ilman saattajaa.

3.6 Omaishoidontuki

Hyvinvointialue voi maksaa vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen hoitajalle omaishoidon tukea. Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen tulee huolehtia määrärahojensa puitteissa. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka sisältää hoidettavalle annettavat tarvittavat palvelut sekä omaishoitajalle annettavan hoitopalkkion, vapaan ja omaishoitoa tukevat palvelut.

Omaishoidon tuen saaminen edellyttää, että hyvinvointialue ja hoitaja tekevät hoidosta sopimuksen, johon liittyy hoito- ja palvelusuunnitelma. Omaishoitajana voi toimia muukin hoidettavalle läheinen henkilö kuin hoidettavan omainen. Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion vähimmäismäärä on 472,15 euroa kuukaudessa vuonna 2025. Jos hoitaja on estynyt tekemästä ansiotyötä hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, hoitopalkkio on vähintään 1134,61 euroa kuukaudessa. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, ettei hoitajalla ole vastaavalta ajalta oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan tai vuorotteluvapaalain mukaiseen vuorottelukorvaukseen. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa. Hyvinvointialue voi harkintansa mukaan maksaa myös laissa mainittuja minimejä suurempiakin hoitopalkkioita.

Hyvinvointialueen kanssa sopimuksen tehneelle hoitajalle kertyy työstään työeläketurvaa. Hyvinvointialue huolehtii myös omaishoitajan tapaturmavakuutuksesta. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään hoidettavalle annettavien palvelujen lisäksi myös hoitajalle suunnatut omaishoitoa tukevat palvelut. Omaishoitajalla on lain mukaan oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta kotinsa ulkopuolella käyttäen sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Hyvinvointialueen viranhaltija voi viime kädessä päättää, miten vapaan aikainen hoito järjestetään. Omaishoitajalla tai hoidettavalla ei ole ehdotonta oikeutta valita vapaan aikaista hoitomuotoa. Hyvinvointialue huolehtii hoidon järjestämisestä lakisääteisen vapaan ajaksi. Omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikainen sijaishoito on voitu 1.8.2011 alkaen järjestää omaishoidon tuesta annetun lain 4 a §:n perusteella toimeksiantosopimuksella, jonka hyvinvointialue tekee sijaishoitajan kanssa. Hyvinvointialue päättää sijaishoidon hoitopalkkioiden suuruuden.

Omaishoidon tuki ei ole tulosidonnainen: perheen varallisuudella ei saa olla vaikutusta myöntöpäätökseen, vaan ratkaisu perustuu asiakkaan hoidon tarpeeseen. Omaishoidon tuki ei lähtökohtaisesti ole luonteeltaan sosiaaliavustus, vaan hoitomuoto. Sosiaalipalveluna omaishoidon tuki on osa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta. Sosiaalipalveluluonteensa vuoksi omaishoidon tuki ei ole este Kelan maksaman alle 16-vuotiaan vammaistuen saamiselle eikä myöskään vammaistuen saaminen saa olla este omaishoidon tuelle.

Omaishoidon tukea voi hakea lomakkeella ja asiakasohjaaja sopii tämän perusteella kotikäynnin palvelutarpeen arviointia varten. Hakemuksessa voi antaa hakemuksen käsittelijälle luvan potilastietojen katseluun omaishoidon palveluiden järjestämiseksi. Lisäksi hakemuksen liitteeksi voi laittaa viimeisimmän lääkärin tai esim. toimintaterapeutin lausunnon.

4 SOSIAALITOIMEN TARJOAMAT PALVELUT

PALVELUSUUNNITELMA

Oman hyvinvointialueen sosiaalitoimessa tulee pääsääntöisesti laatia pitkäaikaisesti tai vaikeasti sairaalle lapselle palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava asiakassuunnitelma, jonka tarkoituksena on sovittaa erilaiset tukitoimet yhteen sekä ehkäistä väliinputoamiset ja päällekkäisyydet. Tästä on määräys mm. sosiaalihuollon asiakkaan asemaa ja oikeuksia koskevassa laissa (812/2000).

VAMMAISPALVELULAKI

Uusi vammaispalvelulaki (675/2023) tuli voimaan 1.1.2025. Lakiin sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika. Lain soveltamisalaa on tarkennettu ja muutokset on hyväksytty osaksi uutta lakia. Uusi vammaispalvelulaki sisältää säännökset vammaisille henkilöille järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelulain tarkoituksena on täydentää yleisiä sosiaalipalveluja. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään, jos vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai tukitoimia muun lain nojalla.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAINEN LIIKKUMISEN TUKI

Vammaispalvelulain mukaisten etuuksien myöntämisessä edellytetään, että vammasta tai sairaudesta aiheutuva haitta on pitkäaikainen tai pysyvä. Monilla hyvinvointialueilla perinteinen sovellosohje on, että haitan tai rajoitusten tulee kestää vähintään yhden vuoden ajan. Edellytykset myöntämiselle pitäisi kuitenkin arvioida yksilöllisesti, koska ”pitkäaikaisuuden” ehdottomia aikarajoja on vaikea asettaa. Jotkut vaikeat sairaudet tai tilat voivat kehittyä niin nopeasti, että tarvetta palveluihin tai tukitoimiin ei lyhyen ajanjakson jälkeen enää ole.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuullinen liikkumisen tuki, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Liikkumisen tukea ei voi käyttää matkoihin, joihin voi saada sairausvakuutuslain mukaista korvausta Kelalta (esim. terveydenhuollon matkat). Keski-Suomen hyvinvointialueella liikkumisen tukea voidaan toteuttaa: kuljetuspalveluna, henkilökohtaisen avun avulla, tai saattajan avulla. Lisäksi erityisissä tapauksissa voidaan myöntää tukea auton tai muun kulkuneuvon hankintaan.

Liikkumisen tukea haetaan hyvinvointialueen vammaispalveluista hakemuksella. Hakemuksen liitteenä tulee olla julkisen terveydenhuollon ammattihenkilön laatima toimintakykykartoitus tai todistus, joka sisältää selvityksen hakijan vammasta tai sairaudesta ja sen aiheuttamista liikkumisvaikeuksista.

VAMMAISPALVELULAKI JA AUTO

Ensisijaisena yhteiskunnan avustuksena vammaisen henkilön auton hankintaan on tullin myöntämä autoveronpalautus (ks. esitteen kohta ”Verotus”). Hyvinvointialue voi antaa vammaisen henkilön käyttöön auton tai muun kulkuneuvon taikka myöntää auton tai muun kulkuneuvon hankintaan tukea, jos vammaisen henkilön liikkumisen tuen tarve on runsasta (32 § Taloudellinen tuki). Taloudellista tukea haetaan hakemuksella vammaispalveluista. Hakemuksen liitteenä tulee olla terveydenhuollon selvitys, joka sisältää selvityksen hakijan vammasta tai sairaudesta sekä toimintakyvystä.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAINEN ESTEETTÖMÄN ASUMISEN TUKI

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada kohtuullinen tuki esteettömään asumiseen, jos hän tarvitsee sitä voidakseen asua vakituksessa asunnossaan. Esteettömän asumisen tukea myönnetään, jos vammaisen henkilö ei vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen toimintarajoitteen takia selviydy ilman kyseistä tukea asumiseen liittyvistä toiminnoista, kuten päivittäisistä toimista, liikkumisesta tai muista itsenäisistä toimista asunnossa ja sen lähiympäristössä.

Asunnon muutostyöt

Hyvinvointialueen on järjestettävä esteettömän asumisen tukea esimerkiksi seuraaviin asunnon muutostöihin:

- ovien leventäminen
- luiskien rakentaminen
- wc:n ja kylpyhuoneen välttämättömän rakenteellisen ja toiminnallisen esteettömyyden toteuttaminen

Voit hakea asunnon muutostöitä hyvinvointialueen vammaispalveluista hakemuksella. Hakemuksen liitteenä tulee olla terveydenhuollon selvitys, joka sisältää selvityksen hakijan vammasta tai sairaudesta, toimintakyvystä sekä esteettömän asumisen tarpeesta.

HENKILÖKOHTAINEN APU

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua, jos hän tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisissä toiminnoissa, työssä tai opiskelussa tai vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisissa osallistumisissa.

Henkilökohtainen apu kuuluu hyvinvointialueen erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin. Tämä tarkoittaa, että vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus saada henkilökohtaista apua, jos vammaispalvelulaissa määritellyt edellytykset palvelun saamiseksi täyttyvät. Hyvinvointialueen on tällöin järjestettävä palvelu määrärahoista riippumatta.

LAPSIPERHEIDEN KOTIPALVELU

Sosiaalihuoltolain uudistuksessa 1.4.2015 vahvistettiin lapsiperheiden oikeus kotipalveluun. Palvelua voivat saada perheet, joilla on tarvetta tilapäiseen lastenhoitoapuun ja/tai välttämättömään kodinhoitoapuun. Avuntarpeen syynä voi olla esim. aikuisen tai lapsen sairastuminen tai vammautuminen, väsymys tai uupumus perheessä tai muu perheen erityistilanne. Apua annetaan normaalina sosiaalihuollon palveluna ilman että edellytetään lastensuojelun asiakkuutta.

Hyvinvointialue voi järjestää kotipalvelua omien kodinhoitajiensa kautta tai vaihtoehtoisesti myöntämällä perheelle palveluseteleitä, joilla perhe voi ostaa kotipalvelua yksityisiltä yrityksiltä. Palvelusetelillä maksettu palvelu ei oikeuta kotitalousvähennykseen.

Kotipalvelua voi kysyä oman hyvinvointialueen kotipalveluohjaajilta. Palvelun myöntäminen edellyttää palvelutarpeen arvioimista ja palvelusuunnitelman tekemistä.

LASTENHOIDON TUET

Lastenhoidon tukien tarkoituksena on auttaa perheitä lasten hoidon järjestämisessä taloudellista tukea antamalla. Lastenhoidon tukena maksetaan kotihoidon tukea, yksityisen hoidon tukea ja joustavaa hoitorahaa ja osittaista hoitorahaa. Taloudellinen tuki on vaihtoehto kunnan järjestämälle varhaiskasvatukselle (aik. päivähoidolle). Kunta ratkaisee, onko kyseessä varhaiskasvatuslain (aik. päivähoitolain) mukainen taloudellisen tuen pois sulkeva hoito. Mikäli kyse on esim. kuntoutuksellisena tai lastensuojelullisena toimenpiteenä järjestettävästä varhaiskasvatuksesta, voi taloudellisen tuen maksaminen olla mahdollista myös tältä ajalta. Lastenhoidon tukea on haettava 6 kuukauden kuluessa siitä, kun sitä halutaan saada. Ilman erityistä syytä tukea ei myönnetä pidemmältä ajalta takautuvasti.

Lastenhoidon tuet vanhempainpäivärahat-, kotihoidon tuki-, yksityisen hoidon tuki- ja joustava hoitoraha sekä osittainen hoitoraha -järjestelmineen yhdistyneenä kunnalliseen ja yksityiseen varhaiskasvatukseen (päivähoitoon) on varsin monimutkainen kokonaisuus. Lisätietoja saa Kelan internetsivuilta. Omalle perheelle parhaiten sopivasta tukijärjestelystä kannattanee käydä neuvottelemassa paikan päällä Kelan toimistossa tai päivähoidon alueellisesta johtamisesta vastaavien työntekijöiden luona.

Vanhemmilla on valintaoikeus, joka tarkoittaa, että he voivat valita lapselleen kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai taloudellista tukea. Valintaoikeus alkaa vanhempainrahakauden päättymistä seuraavana arkipäivänä ja päättyy heinäkuun viimeisenä päivänä sinä vuonna, jona lapsi siirtyy oppivelvollisena perusopetukseen.

Vanhempien valintaoikeus

Alle kouluikäisen lapsen vanhemmilla (tai muulla huoltajalla) on oikeus saada lapselleen kunnan järjestämää varhaiskasvatusta joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Kunnan järjestämän päivähoidon vaihtoehtona perhe voi valita:

Lasten kotihoidon tuen, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Silloin oikeus tukeen on myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista, jotka eivät ole kunnan järjestämässä päivähoidossa (poikkeuksena esiopetukseen osallistuminen vuotta ennen kouluun menoa). Tuki voidaan myöntää, kun lapsen syntymästä on kulunut 160 päivää.

Yksityisen hoidon tuen, jos perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityisen hoidon tuottaja. Tukea maksetaan myös muista perheen alle kouluikäisistä lapsista, jotka hoidetaan samalla tavalla. Hoidon tuottaja voi olla yksityinen päiväkotitoiminta tai perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja. Yksityisen hoidon tuen hakee aina lapsen vanhempi.

Vaihtoehto: jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi, vanhemmat voivat vaihtoehtoisesti valita joko lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen. Jos perheelle myönnetään kotihoidon tuki esim. nuorimmasta alle 3-vuotiaasta lapsesta, perhe voi saada yksityisen hoidon tukea muista lapsista.

Jos lapsi on kunnan järjestämässä osa- tai kokoaikaisessa päivähoidossa, hänestä ei voi samalta ajalta saada lasten kotihoidon tukea eikä yksityisen hoidon tukea. Poikkeuksena tästä tukea voidaan kuitenkin maksaa, kun lapsi osallistuu osapäiväiseen kunnan järjestämään esiopetukseen tai aloittaa koulun ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Jos lapsi on sairauden vuoksi ollut pitkään osastohoidossa (yli 3 kuukautta kestävä ns. laitoshoido), ei tukea (kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, joustava hoitoraha ja osittainen hoitoraha) makseta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta (laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) 19 §).

Lasten kotihoidon tuki

Kotihoidon tuen hoitorahaa maksetaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 377,68 €/kk. Alle 3-vuotiaista sisaruksista maksetaan lisäksi kustakin 113,07 €/kk ja muista alle oppivelvollisuusikäisistä sisaruksista kustakin 72,66 €/kk. Tulosidonnaista hoitolisää maksetaan vain yhdestä lapsesta ja sen määrä on enintään 202,12 €/kk. Perheen kotikunta voi maksaa lasten kotihoidon tukeen lisäksi kuntalisää.

Tuen myöntämisen edellytys ei ole, että toinen vanhemmista hoitaa itse lasta kotona. Perhe voi valita kotihoidon tuen, vaikka lasta hoitaisi esim. sukulainen tai yksityinen päivähoidon tuottaja. Hakuaika on 6 kk takautuvasti (WH 1 nettilomake).

Lasten kotihoidon tuki on veronalaista tuloa ja sitä verotetaan verolakien mukaan. Vaikka tuki on pienempi kuin palkka, ennakonpidätysprosentti ei välttämättä ole pienempi.

Yksityisen hoidon tuki

Yksityisen hoidon tuen hoitoraha on 192,28 €/lapsi/kk. Alennettu hoitoraha on 70,75 €/lapsi/kk. Hoitoraha määräytyy lapsen varhaiskasvatusoikeuden mukaisesti. Hoitolisä on tulosidonnainen ja enintään 265,85 €/lapsi/kk 1.1.2025 alkaen. Hoitoraha ja hoitolisä maksetaan jokaisesta tukeen oikeuttavasta lapsesta. Yksityisen hoidon tuki maksetaan päivähoidon tuottajalle, joka maksaa tuesta veron. Työsuhteisen hoitajan kohdalla tilanne on monimutkaisempi, koska työnantajana toimivalla perheellä on työnantajavelvollisuuksia (mm. sosiaaliturvamaksut).

Yksityisen hoidon tuesta voidaan maksaa puolet, jos lapsi on osapäiväisessä kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa tai jos lapsi aloittaa koulun 6-vuotiaana eli yhtä vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevasta lapsesta yksityisen hoidon tukea voidaan maksaa puolet ensimmäisen kouluvuoden aikana. Hakuaika on 6 kk takautuvasti (WH1 hakijan täyttämä, WH 2 hoitopaikan täyttämä). Perhe hakee tuen, vaikka se maksetaan hoidon tuottajalle.

Joustava hoitoraha

Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille maksettava osittainen hoitoraha on korvattu joustavalla hoitorahalla. Joustavaa hoitorahaa maksetaan työ- tai virkasuhteessa oleville, yrittäjille, maatalousyrittäjille ja apurahan saajille. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus joustavaan hoitorahaan saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtä aikaa poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Joustavaa hoitorahaa voidaan maksaa 269,24 €/kk, jos vanhemman työaika on keskimäärin enintään 22,5 tuntia tai enintään 60 % tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta (tarkoittaa noin 3 päivää viikossa tai noin 4,5 tuntia päivässä) ja 179,49 €/kk jos työaika on yli 22,5–30 tuntia tai enintään 80 % tavanomaisesta työajasta (tarkoittaa noin 4 päivää viikossa tai noin 6 tuntia päivässä). Etuus on verollinen. Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella WH 9.

Osittainen hoitoraha

Työsopimuslain (55/2001) mukaan pienten koululaisten vanhemmilla on mahdollisuus lyhentää työaikaansa palkattomasti siihen saakka, kunnes perusopetuksessa olevan lapsen toinen lukuvuosi päättyy tai kunnes lapsen kolmas lukuvuosi päättyy, jos lapsi kuuluu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Tässä tilanteessa vanhemmat voivat hakea Kelasta osittaista hoitorahaa ansionmenetyksen korvaamiseksi.

Osittaista hoitorahaa ei siis enää makseta alle 3-vuotiaitten lasten vanhemmille, koska tuolloin on käytettävissä joustava hoitoraha.

Osittaisen hoitorahan myöntäminen edellyttää, että virka- tai työsuhteessa olevan taikka yrittäjänä tai maatalousyrittäjänä toimivan vanhemman tai muun huoltajan viikoittainen työaika on keskimäärin enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi. Osittainen hoitoraha on siten korvausta siitä ansionmenetyksestä, joka vanhemmalle aiheutuu lapsen hoidon vuoksi sovitusta lyhennetystä työajasta.

Osittaiseen hoitorahaan on oikeus sellaisella vanhemmalla tai muulla huoltajalla, jonka lapsi osallistuu perusopetuksen ensimmäisen tai toisen vuoden opetukseen. Osittaisen hoitorahan myöntäminen ei ole sidoksissa tiettyyn ikään, vaan sitä voi saada perusopetuksen ensimmäisen ja toisen lukuvuoden ajalta. Osittaista hoitorahaa myönnetään kaikille 1. ja 2. luokan oppilaille riippumatta siitä, minkä ikäisenä he ko. luokalla ovat tai käyvätkö luokkaa uudelleen. Lisäksi vanhemmalla tai muulla huoltajalla on oikeus osittaiseen hoitorahaan silloin, kun lapsi osallistuu oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuotena oppivelvollisena esiopetukseen. Tämä koskee siis niitä vanhempia, joiden lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin tai jos lapsi kuuluu ns. pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin eli oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aiemmin ja kestää 11 vuotta. Näillä lapsilla on oikeus saada esiopetusta myös oppivelvollisuuden alkamisvuonna. (Perusopetuslaki 26 a §).

Oikeus osittaiseen hoitorahaan alkaa 1.8. sinä vuonna, kun lapsi aloittaa oppivelvollisena peruskoulun tai osallistuu oppivelvollisena esiopetukseen oppivelvollisuuskoulun aloittamista edeltävänä lukuvuonna ja päättyy 31.7. sinä vuonna, jolloin lapsi päättää perusopetuksen toisen lukuvuoden. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien lasten osalta osittaista hoitorahaa voidaan maksaa lisäksi vielä perusopetuksen 3. lukuvuoden ajan. Osittaiseen hoitorahaan on oikeus myös lukukausien väliin jääviltä koulujen loma-ajoilta. Osittaista hoitorahaa maksetaan vain yhdestä lapsesta kerrallaan, vaikka perheessä olisi useampi edellytykset täyttävä lapsi.

Molemmilla vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterikuukauden aikana edellyttäen, että he eivät ole yhtäaikaaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi. Vanhemmat voivat esimerkiksi pitää osittaista hoitovapaata niin, että toinen vanhemmista lyhentää työaikaansa aamusta ja toinen iltapäivästä. Jos vanhemmat ovat eronneet, osittaista hoitorahaa voidaan maksaa myös sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei asu, jos osittaisen hoitorahan edellytykset muuten täyttyvät. Jos molempien eronneiden vanhempien viikoittainen työaika on enintään 30 tuntia lapsen hoidon vuoksi, voidaan osittaista hoitorahaa maksaa kummallekin vanhemmalle, vaikka he eivät asuisikaan yhdessä. Edellytyksenä on kuitenkin, että vanhemmat eivät ole yhtäaikaaisesti pois työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaista hoitorahaa voidaan maksaa samanaikaisesti kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen kanssa. Kotihoidon tuen maksamisen ajalta edellytyksenä kuitenkin on, että hakijavanhempi ei itse hoida lasta saaden kotihoidon tukea. Sama hakija ei voi samanaikaisesti saada sekä joustavaa että osittaista hoitorahaa. Osittainen hoitoraha voidaan maksaa myös ajalta, jolta lapsi on kunnan järjestämässä päivähoidossa tai jolta maksetaan yksityisen hoidon tukea. Osittainen hoitoraha on 108,15 €/kk. Osittainen hoitoraha on veronalaista tuloa.

Hakuaika on 6 kk takautuvasti lomakkeella WH 9. Osittainen hoitoraha huomioidaan tulona lastenhoidon tuen hoitolisässä.

Lastenhoidon tukeen vaikuttavat muutokset voi ilmoittaa verkossa.

Lapsiperheet voivat ilmoittaa Kelan asiointipalvelussa lasten kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen muutoksista. Verkossa voi myös lakkauttaa kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja osittaisen hoitorahan. Asiointipalvelussa voi tehdä osoitteenmuutoksen ja ilmoittaa muuttuneista olosuhteista. Palvelusta näkee myös aiemmin verkon kautta lähettämänsä tiedot.

Palvelu on osoitteessa www.kela.fi/asiointi ja sinne kirjaudutaan omilla verkkopankkitunnuksilla. Verkossa voi lisäksi arvioida lastenhoidon tuen määriä uudella laskurilla, joka on osoitteesta www.kela.fi/laskurit. Laskurilla voi arvioida kotihoidon tuen määrää, jos saa samaan aikaan vanhempainpäivärahaa. Laskurilla voi myös laskea kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen hoitorahan ja hoitolisän määrän sekä kuntalisän määrän. Laskurit eivät vaadi kirjautumista.

VARHASKASVATUKSEN (KUNNALLISEN PÄIVÄHOIDON) ASIAKASMAKSUT

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa (1503/2016) säädetään kunnan järjestämässä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa perittävistä maksuista. Laki ei koske yksityisesti järjestettävää varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen

varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella.

Varhaiskasvatuksesta perittävää maksua määritettäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhempansa tai muun huoltajansa sekä näiden kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Laskettaessa lapsen keskimääräistä viikoittaista aikaa varhaiskasvatuksessa, otetaan huomioon varhaiskasvatukseen varattu aika kalenterikuukauden ajalta.

Jos lapsi on varhaiskasvatuksessa keskimäärin enintään 20 tuntia viikossa, saa kuukausimaksu olla enintään 60 prosenttia kokoaikaisesta maksusta. Varhaiskasvatuksen kestäessä keskimäärin vähintään 35 tuntia viikoittain, voidaan kuukausimaksuna periä kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksu. Varhaiskasvatuksen kestäessä enemmän kuin 20 tuntia, mutta alle 35 tuntia viikoittain, kunnan tulee periä maksu, joka on suhteutettu varhaiskasvatusaikaan. Varhaiskasvatuksen maksua alentavana tekijänä on otettava huomioon myös perusopetuslain (628/1998) mukainen maksuton esiopetus.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain edellyttämät indeksitarkistukset asiakasmaksuun ja tuloarajoihin tehdään joka toinen vuosi. Uusin indeksitarkistus (1062/2023) tuli voimaan elokuussa 2024. Asiakasmaksujen osalta ylin perittävä maksu on 311 euroa. Alin perittävä maksu 30 euroa. Toisesta lapsesta perittävä maksu on enintään 40 % nuorimman lapsen maksusta eli enintään 124 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 prosenttia nuorimman lapsen maksusta.

Pääsääntöisesti maksu peritään myös tilapäisten poissaolojen ajalta. Kuitenkin, jos lapsi on sairautensa vuoksi päivähoidosta poissa päivähoidosta yli kymmenen päivää kalenterikuukauden aikana, maksuna peritään puolet kuukausimaksusta. Maksua ei peritä lainkaan, jos lapsi on sairautensa vuoksi poissa hoidosta koko kalenterikuukauden. Jos lapsi on muusta syystä poissa päivähoidosta koko kalenterikuukauden, peritään puolet kuukausimaksusta.

Tilapäisesti annettavan hoidon sekä leikki- ja kerhotoiminnan maksuista päättää kunta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen muutoksesta ks. Kuntaliiton yleiskirje 19/2023

5 LISÄTIETOA

Sairaala Novan osastoilla työskentelee terveydenhuollon ammattilaisten lisäksi myös **sosiaalityöntekijöitä**, jotka neuvovat ja auttavat asiakkaita ja heidän perheitään sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä. Heihin voi olla yhteydessä esim. osastoilla työskentelevien hoitajien kautta tai soittamalla heille suoraan. Lastenyksikön sosiaalityöntekijöiden puhelinnumerot ovat 014-2692409 ja 014-2691755. Muiden sosiaalityöntekijöiden puhelinnumerot löytyvät Sairaala Novan nettisivuilta.

Jokaisessa terveydenhuollon yksikössä on nimettynä **potilasasiavastaava**. Hän neuvoo, auttaa ja ohjaa potilaita hoitoon ja kohteluun sekä potilaan oikeuksiin liittyvissä asioissa. Keski-Suomen hyvinvointialueen potilasasiavastaavan puhelinnumero on 014 269 2600. Hänet tavoittaa numerosta maanantaisin ja tiistaisin klo 11–15 ja torstaisin ja perjantaisin klo 8–12. Muina aikoina on käytössä puhelinvastaaaja, johon voi jättää soittopyynnön ja puhelinnumeron yhteydenottoa varten.

Jokaisella hyvinvointialueella toimii myös **sosiaaliasiavastaava**, jonka puoleen asiakas tai perhe voi kääntyä, jos on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun sosiaalihuollon yksikössä. Sosiaaliasiamiehen tehtävänä on myös mm. tiedottaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista. Sosiaaliasiavastaavan yhteystiedot löytyvät hyvinvointialueiden internetsivuilta.

Lähteet / lisätietoja / palautetta:

www.kela.fi	Kelan tietosivuilla on tietoa sosiaaliturvasta ja myös lomakkeita
www.finlex.fi	Valtion säädöstietopankissa on kaikki ajantasainen lainsäädäntö
www.stm.fi	Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta löytyy paljon ohjeistusta mm. sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä mm. asiakasmaksuista
www.tulli.fi	Tullin sivuilla mm autoveroasiat ovat ajan tasalla
https://hyvaks.fi/	Keski-Suomen hyvinvointialueen kotisivuilla on tietoa potilaalle ja omaisille

Opas on päivitetty 11.2.2025

palautetta / parannusehdotuksia tästä esitteestä voi antaa p. 014 2691755